

Sak 2014/346 "Dritt er drit, men greit er greitt"

Prosjektrapport Dritt er drit, men greit er greitt! Nynorsk litteratur for 9. trinn i bokmålsfylket Akershus

Prosjektleder: Tordis Holm, Fylkesbiblioteket i Akershus.

Prosjektgruppe: Drifa Gudmundsdottir (Fylkesbiblioteket i Akershus) og Karen Henriksen (Fet bibliotek). Gruppen ble utvidet med Helene Stubberud (Frogn bibliotek) og Oddmund Kårevik (Enebakk bibliotek) etter at de meldte seg på som formidlere. Olga Skrinde (Fylkesbiblioteket) var medansvarlig for oppstartsseminaret.

Prosjektet hadde som mål å vise ungdom i Akershus at nynorsk er et levende språk. Vi sendte de beste formidlerne, hentet blant Akershus' egne barne- og ungdomsbibliotekarere, på turné for å møte 9. klassingene med kofferten full av nynorskbøker til bokprat og lesestimulering. Det skulle også utarbeides en brosjyre basert på ungdommenes preferanser av de nynorskbøkene som ble lest under prosjektperioden.

Prosjekttittelen ble valgt for å vise at forskjellen på nynorsk og bokmål ikke er så stor.

Ideen kom fra Fet bibliotek som ønsket å styrke og å systematisere formidlingen for ungdom i samarbeid med skolene lokalt. De ønsket å formidle gode, aktuelle og attraktive nynorskbøker. Fylkesbiblioteket v/prosjektsekretariatet bearbeidet ideen og søkte utviklingsmidler fra Nasjonalbiblioteket. Det ble bevilget 100 000,- kr. til et ettårig prosjekt.

Med i formidlingsprosjektet var Enebakk, Fet og Frogn bibliotek. Formidlerne fikk kurs i sceneframføring. Fylkesbiblioteket samarbeidet med Samlaget om et oppstartsseminar i desember 2015 hvor det var gode innlegg om ny litteratur på nynorsk og formidlingen av denne til ungdom.

Vi håper prosjektet kan bli en modell for hvordan formidlingsarbeid av nynorsk litteratur på ungdomstrinnet kan gjøres.

Oppstartsseminaret Leselyst og leseglede

Som en start på prosjektet samarbeidet vi med Samlaget og Ragnfrid Trohaug om et seminar kalt «Leselyst og leseglede». Fra programmet kan vi nevne: Janne Karin Støylen fra Nynorsksenteret som kom med gode tips om aktuelle nynorskbøker for ungdom. Ragnfrid Trohaug holdt foredraget «Fart og sjøtillit – om den unge lesaren sin rett til å bli språkleg rik». Vi fikk også presentert erfaringer fra nynorskprosjektet ved Torstad ungdomsskole i Asker. Fullstendig [program](#) er vedlagt. Seminaret ble holdt 15. desember i Oslo og det var om lag 40 deltakere fra både skoler og folkebibliotek, også noen fra nabofylkene. Seminaret ble annonsert på våre hjemmesider, distribuert i vanlige epostkanaler og på biblioteknorge-lista. Det ble også delt på Fylkesbibliotekets facebookside.

Hvordan vervet vi formidlere til prosjektet?

Prosjektet ble presentert i en epost til alle folkebibliotek i fylket, hvor vi søkte etter barne- og ungdomsbibliotekarere som hadde lyst til å delta. Det ble blant annet holdt innlegg på biblioteksjefmøtet i september 2015 og på samarbeidsmøtet for barnebibliotekarere (Samba) i januar 2016. Under oppstartsseminaret Leselyst og leseglede var det fokus på verving av formidlere og vi presenterte de mulighetene som lå i å delta. Formidlerne ville få økt kunnskap om nynorsk litteratur og mulighet for å jobbe konsentrert med denne målgruppa. Her ville de få dele hverandres kunnskap om litteraturformidling og de kunne jobbe i team. De ville øke sin kunnskap om formidlingsbesøk ute på skolene. Formidlerne ville få kurs med skuespiller og sanger Sibeth Hoff, med tilbakemeldinger på egne sceneframføringer.

Det viste seg å være vanskelig å få formidlere til å bli med inn i prosjektet. Det ble med tre stykker. Fra Fet, Frogn og Enebakk bibliotek. Vi forsøkte lenge å finne en som kunne samarbeide med Fet, men dette lyktes ikke. Fet tok dermed formidlingen i sin kommune alene. Formidlerne i Frogn og Enebakk jobbet i team og besøkte skolene sammen i de to kommunene.

Hvordan få til avtaler med ungdomsskolene?

[Informasjonsbrev](#) som ble sendt ut til skolene er vedlagt. Det ble lagt vekt på at det skulle være enkelt for lærere og elever å delta. Besøkene skjedde i perioden april-juni 2016. Det måtte jobbes aktivt for å rekruttere skoler og klasser. Noen mente tilbudet burde ha kommet på en annen årstid, det er stor forskjell fra skole til skole hvordan årsplanen for undervisningen er satt opp. Kanskje er det beste at man ikke satser på turneer fra skole til skole, men tilpasser besøkene etter når det passer den enkelte skole. Slik kan formidlingen av nynorskbøkene komme når det passer inn i skolens arbeid med sidemålsundervisning.

Formidlingen ute i skolene

9 klasser deltok i prosjektet. Formidlerne brukte ca 30 minutter på formidlingen av bøkene. Klassene fikk låne bokkasser i fire uker til intensivlesning. Elevene fylte ut et spørreskjema rett etter formidlingen. Spørreskjemaet som er laget i Google Skjemaer er vedlagt. De skulle svare på hvilke bøker de fikk lyst til å lese og hvordan de synes formidlingen hadde vært. Formidlerne fikk gode tilbakemeldinger fra elevene. Svarene kan fås på forespørsel.

Erfaringen viste at det fungerte best når bibliotekaren ble igjen i klasserommet etter formidlingen og deltok under utlånet av bøkene. Det var dessverre ikke alle klasser som organiserte utlån, og bøkene ble stående ubrukt i stedet for å gå videre til neste klasse som ville lese.

Nynorskprosjektet har fungert som en måte å bli synlig på overfor ungdomsskolene. Her kunne skolen få hjelp slik at elevene kunne nå kompetansemålene i sidemålsundervisningen. Biblioteket kan bidra til undervisningen.

Klipp fra oppsummering fra formidlerne:

Fet: Jeg ble godt tatt i mot av skolene og kjente lærerne fra før. De ville gjerne ha tilbudet. Det hadde vært enklere hvis det hadde vært i januar og ikke så sent i skoleåret. 2 klasser ble besøkt (5/4 og 6/4)

Enebakk: Det var lett å få med lærerne. Vi hadde fokus på at det skulle være enkelt for lærerne, «vi gjør alt» og det er læreplanvennlig. Vi fikk også noen direkte tilbakemeldinger fra elever i etterkant om at bøkene var lest. 5 klasser ble besøkt (15/4 og 29/4)

Frogn: Vi slet med å få med lærerne. De som tok i mot besøkene var glad for at vi kom. 2 klasser ble besøkt (1/6)

Formidlerne fra Enebakk og Frogn var glade for å jobbe i team. «Samarbeid er topp, vi gjør hverandre bedre! Det er en god hjelp når det er flere bokprat på rappen, en kan fylle hverandre ut, det kan være vanskelig å huske å få med alt når du har sagt det samme på flere klassebesøk etter hverandre.. Da er det godt å ha en kollega som kan minne deg på ting. Vi må bli flinkere til å gjøre dette i flere sammenhenger innad i fylket. Det å jobbe sammen med nabobibliotekene er gøy!»

Oddmund Kårevik og Helene Stubberud i aksjon. Foto: Enebakk bibliotek

Bruk av klassesett

Det ble lånt ut klassesett av nynorske bøker som Fylkesbiblioteket eide fra før, men det ble også kjøpt inn 14 ekstra sett (à 15 eksemplarer) til leseprosjektet slik at alle skulle ha rik tilgang på bøkene som ble formidlet. Innkjøp av klassesettene sikrer at fylkesbiblioteket kan hjelpe til med lignende nynorskformidlinger andre steder i Akershus. På den måten kan prosjektet videreføres. I

Dette har fungert godt. Det beste er at klassesettene blir lånt ut som depot fra Fylkesbibliotekets side, slik at det enkelt kan registreres på institusjonslånkort til skolene ved det enkelte folkebibliotek. Det varierte hvordan skolene registrerte utlån videre. Fra full kontroll med lister til ingen registrering. Frogn vil gjerne beholde klassesettene til utover høsten fordi de kom så sent i gang. Andre vil gjerne låne bøkene på nytt til høsten. Det å ha nok tilgang på nye og aktuelle nynorske bøker er en forutsetning for å lykkes med formidlingsframstøt mot ungdom. Får de lyst til å lese må de få låne boka der og da.

Noen av bøkene som ble formidlet. Foto: Enebakk bibliotek

Innsamling av elevenes evaluering

Vi ba skolene som deltok i prosjektet om å få elevene til å besvare to spørreskjemaer i Google Skjemaer. Skjemaene er vedlagt. Svarene skulle danne grunnlaget for hvilke bokomtaler som kom med i brosjyren. Svarene kan fås på forespørsel.

Under er et eksempel på hvordan vi henvendte oss skriftlig til klassene som fikk besøk av formidlerne:

Hei!

For ca 4 uker siden hadde dere besøk av en bibliotekar som formidlet nynorske ungdomsbøker. Det er en del av prosjektet «Dritt er drit, men greit er greit» som er støttet av Nasjonalbiblioteket. Dere sendte inn et skjema over hvilke bøker elevene fikk lyst til å lese.

Nå spør vi om hvilke bøker som faktisk ble lest, og hvilke som ble best likt.

Her er lenke: [https://docs.google.com/forms/d/10aVWDmMGALP910zm3wD0-jDwoUPmcWyLFS - uJfszww/viewform](https://docs.google.com/forms/d/10aVWDmMGALP910zm3wD0-jDwoUPmcWyLFS-uJfszww/viewform)

Elevene kan svare fra samme pc, det kommer en lenke opp etter hvert innsendte svar hvor man kommer direkte til nytt skjema for neste elev. Slik kan det besvares effektivt. Det er kun 5 enkle spørsmål.

Et av målene med prosjektet er å lage et tipshefte med gode nynorskbøker til bruk i ungdomsskolen/folkebibliotekene basert på elevenes egne preferanser. Dere hjelper oss med dette.

Vi fikk i alt inn 150 svar på det første spørreskjemaet og 85 svar på skjema nummer to. Det var 65 stykker som ikke svarte på skjema nummer to. Enten fordi de ikke leste eller fordi de ikke ble ferdige med lesningen i løpet av de fire ukene. En lærer svarte at de ikke hadde organisert utlån av bøkene.

Av de besvarelsene vi fikk på skjema nummer to svarte noen at de ikke hadde likt det de hadde lest. En svarte også at «Alle var dritt», det må vi jo si var en morsom henvisning til prosjektittel. Av dette lærte vi at tipsheftets tittel ikke skal være den samme som prosjektittel!

Mjær ungdomsskole. Foto: Enebakk bibliotek

Bokomtaler basert på svar fra ungdommene selv

Basert på svarene som kom inn etter at ungdommene hadde lest bøkene ble det laget en best likt-liste. Vi valgte å ta med de bøkene som hadde blitt vurdert som best av tre elever eller flere.

Slik så best likt-listen ut, fordelt med antall likte:

Røssland, Tor Arve; Svarte-Mathilda	16
Røssland, Tor Arve; Glimt	11
Bruheim, Magnhild;	7
Mæhle, Lars; Landet under isen	6
Mæhle, Lars; Bouvetøya 2052	6
Walgermo, Alf Kjetil; Kjære søster	4
Torkildsen, Terje; Arrfjes	3
Bruheim, Magnhild; Det som er sant	3

Dette utgjør 56 av i alt 85 besvarelser.

Vi må ta med i betraktningen over best likt-listen at formidlerne først har gjort et utvalg av bøker de formidlet. De har valgt bøker de selv liker, så det er kun et utvalg bøker ungdommene møtte.

Formidlerne har skrevet bokomtaler og valgt utdrag fra bøkene som blir trykket i en brosjyre. Tekstutdragene er et kort avsnitt som gir mening. Utdraget skal være et eksempel på hvordan forfatteren skriver.

Brosjyren kan brukes i bibliotek og ungdomsskoler. Målgruppa er ungdommer, men det kan også være et tipshefte for lærere og bibliotekarer. Her er omtale av de bøkene som faktisk ble lest og likt av ungdommene. Vi bruker designfirmaet [KORD](#) til utarbeidelse av brosjyren. Vi ønsker et ungt uttrykk da målgruppa for brosjyren er 9. klassinger. Brosjyren vil bli ettersendt rapporten.

Prosjektleder vil presentere prosjektet på Litteraturformidlingskonferansen for fylkesbibliotek i Trondheim 22. september 2016. Her vil brosjyren deles ut. Den vil også trykkes opp og distribueres i Akershus. Den vil fritt kunne lastes ned fra våre hjemmesider, og vi vil markedsføre den til hele landet.

Konklusjon

Har så nynorsk blitt et mer levende språk for Akershusungdommen? Formidlerne fikk gode tilbakemeldinger på sine klassebesøk og skolene er blitt kjent med den ressursen bibliotekene kan være når det gjelder å formidle leseglede. Det ble lest mange nynorskbøker, og vi fikk et resultat som gjorde det mulig å presentere Akershusungdommers best likt-liste. Det er vi veldig fornøyd med. Det var også nyttig å be elevene om evaluering etter besøket. De måtte reflektere om hva de faktisk hadde vært med på. Formidlerne har fått økt kunnskap om nynorske ungdomsbøker, tilbakemelding på egen presentasjonsteknikk og nytten av å jobbe sammen med andre i formidlingssituasjonen.

Vi håper prosjektet kan bli en modell for hvordan formidlingsarbeid av nynorsk litteratur på ungdomstrinnet kan gjøres.

Vi takker for Nasjonalbibliotekets støtte som muliggjorde prosjektet.